

Limitări principiale

„Exprimări din genul antinomic „ieșirea din criză se face prin mai multă piață/mai mult stat” semnaleză riscul măsurilor dijmuite de preferințe doctrinare și așupții ideologice, adică ieșirea din criză ar urma să se facă prin inventarea cauzelor unei alte crize.”

Fixația metodologică se dovedește o boală intelectuală destul de evidentă în lumea academică. Ea face ravagii cognitive în mai toate domeniile de studiu, deși în cele sociale pare să fie mai pregnantă. Cauzele sunt obscure, cel puțin dacă ne ghidăm după tăcerea din evaluările strategiilor educative. Oricum, riscul ca generații întregi de tineri să cunoască doar o latură a modului de a vedea lucrurile este o realitate.

Perspectiva transmiterii cunoștințelor ordonate după un singur principiu metodologic este eficientă într-un sens reduționist pentru finalitatea formării intelectuale. Acțional s-ar putea ca rezultatele să fie notabile, cu siguranță punctual și pe termen scurt sunt așa, acțiunile fundamentaliste dovedind acest lucru cotidian.

Cu toată avalanșa de manifestări, ce par că reprezintă normalul fenomenologiei sociale, aria de cuprindere și durabilitatea efectelor în planul realității a preferinței univoce pentru principiul metodologic rămân problematice. Mai ales în legătură cu consecințele asupra consistenței hominizării, cu semnificația spirituală a ideii de om și omenire, unde atotcuprinderea, deplinătatea semnificațiilor nu trebuie să fie afectate de partizanatul cognitiv, de înfeudarea metodologică.

Într-un fel curios pentru consistența lumii intelectuale, reduționismul metodologic în ordonarea pachetelor de informații în procesul de formare și educare constituie o formulă de subminare a principalei calități a minții, deschiderea ei către diversitate, singura cale de întemeiere a răspunsurilor adecvate provocărilor existenței reale.

Închiderea perspectivelor înseamnă soluții puține, libertate de mișcare redusă în spațiul afirmării, care este natural situată dincolo de granițele supraviețuirii. În termeni juridici, univocitatea principiilor metodologice în demersul cognitiv și formativ poate fi considerată o tentativă de crimă asupra spiritului, sechestrare a discernământului persoanei, ultraj al liberului arbitru.

Ravagiile sunt încă mai mari pe măsura implicării în viața socială, partipris-ul viziunii restricționate metodologic determinând scheme acționale deficitare. Consecința cea mai periculoasă pentru calitatea acțiunii o reprezintă pierderea spiritului critic, ingredientul esențial al inovării sociale.

În absența alternativelor posibile de instanțiere a culoarelor de acțiune, prefigurarea actelor și faptelor sociale se petrece în locul strâmt al fixațiilor tematice și al obișnuințelor metodologice. Din ceea ce ar trebui să fie un câmp existențial natural

și complex, sistemul societal devine unul construit, cu funcție selectivă, care combină deficitari factori de emergență și coagulează contradictoriu forțele coezive. Teoria ale cărei principii limitează perspectiva opțiunilor acționale proiectează asupra realității fascicule de sensuri înguste pentru înțelegere, instituind un mecanism de necesitate a funcțiilor evoluției pe toate palierele de substanțiere, în mod pervers mai ales privind gândirea.

Ceea ce constituie o adevărată capcană conceptuală ține de neluarea în calcul a eproblemelor pe care le creează propriu-zis aplicarea unei teorii, de regulă practica fiind concentrată pe rezolvarea problemelor identificate de o singură teorie, în modul ei particular. Dar, în realitate, se acumulează multe probleme cauzate de implementarea ideilor unei teorii, adepții prea dedicați acelei teorii impunându-și să nu le accepte ca fiind relevante.

Astfel de probleme nu se găsesc în demersul diseminării cunoștințelor, poate dintr-o mentalitate bigotă. Crizele economice, de exemplu, par să se explice destul de mult prin efectele neadecvate echilibrelor diverse ca urmare a tiparelor în conceperea combinării factorilor recomandate de teoria mainstream. Stăruința peste limite a stării de criză este un produs explicit al stăruinței în unilateralismul modurilor de abordare derivat din teoriile îmbrățișate necritic, dogmatismul doctrinar fiind sursa eșecului depășirii blocajelor.

Exprimări de genul antinomic „ieșirea din criză se face prin mai multă piață/mai mult stat” semnaleză riscul măsurilor dijmuite de preferințe doctrinare și asumții ideologice, adică ieșirea din criză ar urma să se facă prin inventarea cauzelor unei alte crize. Opțiunea alternativă nu rezolvă adevărata problemă, ci creează un nou șir de probleme, ale căror soluții reale s-ar putea găsi în abordarea transalternativă, cumva firesc desfășurată într-un orizont (peisaj suskindian!) care înglobează perspectivele, combină forțele de acțiune și unifică câmpurile de gândire.

Mișcarea transalternativă nu deranjează preferințele pentru principiile metodologice, le lasă acestora spațiu de manifestare, doar că antinomiile la nivelul consecințelor se compensează în noul orizont de înțelegere și acțiune, problemele vieții economice, sociale, politice etc. aflându-și soluțiile compatibile din surse nerestricționate în vreun fel, pe care le-am putea numi holotropice.

Problemele sistemelor dinamice complexe cu autoînvățare, cum sunt sistemele societale, pot fi înțelese doar în spectrul de semnificații ale principiului absolut „natura nu face salturi”. Sensul contingent al acestui principiu este că dezvoltarea, în toată diversitatea de procese cantitative și calitative presupuse, păstrează, în limitele și condițiile perpetuării vieții, echilibre interioare și exterioare atât raportat la spațiu și timp, cât și la cauzalitate. Înțelegerea construcției acestui sistem este, astfel, imposibilă, ghidând gândirea după principii parcimonice.

Marin Dinu